

Аннотация. Кравченко З. Формирование профессиональной компетентности учителя математики как основа качественного образования. В статье рассматриваются разнообразные научные подходы к проблеме профессиональной компетентности учителя математики, показана актуальность изучения данного феномена.

Ключевые слова: качественное образование, учитель математики, профессиональная компетентность.

Abstract. Kravchenko Z. Forming the Teacher of Mathematics Professional Competence as the Basis of Qualitative Education. The article deals with various scientific approaches to the problem of the teacher of mathematics professional competence. The topicality of the phenomenon study is shown.

Key words: qualitative education, the teacher of mathematics, professional competence.

Марина Кривуть

*Барановичский государственный университет, г. Барановичи, Республика Беларусь
krivut@mail.ru*

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТРЕНИНГОВ

Спецификой развития образования в Республике Беларусь является переход от знаниево-предметной образовательной парадигмы к компетентностной. Целью компетентностной парадигмы является формирование личностных характеристик, позволяющих будущим специалистам самостоятельно дифференцировать и адаптировать накопленные знания в различных ситуациях и сферах жизни [2; 3; 4; 5; 6 и др.]. Согласно СТБ ИСО 9000-2006 Республики Беларусь компетентность – это выраженная способность применять знания и умения.

Одной из ведущих в современном образовательном процессе признаётся коммуникативная компетентность (далее КК). Как профессионально значимое, интегративное качество педагога рассматривал коммуникативную компетентность В.Н. Введенский [5]. В нашем исследовании мы будем рассматривать коммуникативную компетентность как объединение трёх основных групп компетенций: академических, социально-личностных и профессиональных, что соответствует Образовательным стандартам высшего образования Республики Беларусь для специальностей «Начальное образование» (ОСВО 1-01 02 01-2013) и «Дошкольное образование» (ОСВО 1-01 01 01-2013).

Помимо внедрения компетентностной образовательной парадигмы начиная с принятия Концепции развития инклюзивного образования лиц с особенностями психофизического развития в Республике Беларусь 2015г. в нашей стране интенсивно развиваются идеи формирования инклюзивного образования. Инклюзивное образование предполагает включение в образовательный процесс всех детей независимо от их особых образовательных потребностей (далее ООП). Если такие группы детей с ООП как соматически ослабленные, одарённые дети, левши, белингвы давно являются учащимися белорусских учреждений образования, то включение детей с особенностями психического развития (далее ОПФР) и с инвалидностью в группы и классы к нормально развивающимся сверстникам вызывает много затруднений. Разрешение данных затруднений возможно только при сформированной инклюзивной готовности педагогов. Одним из компонентов данной инклюзивной готовности является коммуникативный, который, согласно В.В. Хитрюк, определяет намерение и способность педагога организовывать взаимодействие и общение с участниками инклюзивного образовательного пространства, находить и использовать адекватные средства и техники коммуникации, проектировать коммуникацию [7].

В условиях инклюзивного образования значимость коммуникативной компетентности педагога только усиливается. Включение новых субъектов (учащиеся с ОПФР, с инвалидностью, их родители либо законные представители, такие педагогические работники как дефектологи, сурдопедагоги, тифлопедагоги, реабилитологи и т.д.) в образовательный процесс делает его не только полисубъектным, но и требует более высокого уровня коммуникативной компетентности педагога. Педагогу необходимо уметь общаться на профессиональном коммуникативном уровне с коллегами, администрацией, другими специалистами, родителями. С некоторыми учащимися, возможно, придётся общаться при помощи альтернативной коммуникации.

Наблюдается противоречие: новые образовательные условия требуют от специалиста более высокого уровня коммуникативных компетенций, а Образовательные стандарты высшего образования этого не предполагают. Связано это с тем, что Концепция развития инклюзивного образования лиц с особенностями психофизического развития в Республике Беларусь принята в 2015г., а Образовательные стандарты – ранее. Однако, если сейчас не начинать подготовку будущих педагогов, а ждать выхода новых образовательных стандартов, то ещё одному поколению выпускников педагогических факультетов, необходимо будет самостоятельно готовиться к работе в новых образовательных условиях, повышая свой уровень коммуникативной компетентности.

В связи с этим Ресурсным центром инклюзивного образования БарГУ был разработан план работы по повышению коммуникативной компетентности студентов педагогических специальностей. Он включает три направления:

– включение в дисциплины, изучаемые студентами, тем, позволяющих расширить представления будущих педагогов о детях с ОПФР, с инвалидностью, с ООП;

– включение будущих педагогов в волонтерскую деятельность, с целью формирования у них коммуникативных навыков во взаимодействии с детьми с ОПФР, с инвалидностью и их родителями либо законными представителями, педагогами, работающими с данными детьми;

– проведение психолого-педагогических тренингов, позволяющих проводить не только психологическую и методическую подготовку студентов к работе в новых образовательных условиях, но и формировать у них академические, социально-личностные и профессиональные коммуникативные компетенции.

Психолого-педагогические тренинги, направленные на формирование коммуникативной компетентности, включают такие темы как:

- Специфика коммуникационного взаимодействия со всеми субъектами образовательного процесса;
- Методы вербальной и невербальной коммуникации в педагогическом общении;
- Альтернативная коммуникация и её значение в инклюзивном образовательном пространстве;
- «Ясный язык»: значение и преимущество в работе с детьми с тяжёлыми физическими и (или) психическими нарушениями;

– Жестовая система общения. Преимущества и недостатки;

– Графические символы в общении с детьми с тяжёлыми нарушениями речевого и социального развития;

– Информационные технологии как средство формирования коммуникативных навыков учащихся;

– Семь уровней общения. Подбор альтернативной коммуникации в зависимости от уровней общения;

- Адаптация и модификация учебного материала для детей с тяжёлыми нарушениями речи;
- Педагог – медиатор инклюзивного образовательного пространства.

На тренингах студенты не только получают необходимую информацию, но и приобретают опыт практического применения полученных знаний, что позже закрепляется в рамках волонтерской деятельности.

Повышая коммуникативную компетентность будущих педагогов, мы не только готовим профессиональные педагогические кадры, но и психологически готовим их к осознанию необходимости сотрудничать с каждым субъектом образовательного процесса независимо от его возраста, уровня развития, должности, ООП либо других особенностей. Так как именно профессиональный педагог – это опора инклюзивного образования.

Список использованных источников

1. Андреев А.Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа / А.Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 19-27.
2. Беляев В.И. Компетентностный подход в социально-педагогическом исследовании / В.И. Беляев // Ученые записки. – 2010 – №10 – С.122-127.
3. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идей к образовательной программе / В.А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
4. Введенский В.Н. Компетентность педагога как важное условие успешности его профессиональной деятельности // Инновации в образовании. – 2003. – № 4. – С. 21-31.
5. Концепция развития инклюзивного образования лиц с особенностями психофизического развития в Республике Беларусь от 22.07.2015 №608 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://autismschool.by>>...obrazovanie...obrazvoaniya-lic-s...v...
6. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: МГУ, 1989.– 216 с.
7. Хитрюк, В.В. Инклюзивная готовность педагогов: генезис, феноменология, концепция формирования: монография / В.В. Хитрюк – Барановичи : БарГУ, 2015. – 276 с.

Анотація. Кривуть М. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів в процесі психолого-педагогічних тренінгів. У статті розглядається питання формування комунікативної компетентності педагогів в умовах компетентнісної парадигми освіти і розвитку інклюзивної освіти. Наводиться план формування комунікативної компетентності у студентів педагогічних спеціальностей.

Ключові слова: інклюзивна освіта, комунікативна компетентність, психолого-педагогічний тренінг.

Аннотация. Кривуть М. Формирование коммуникативной компетентности будущих педагогов в процессе психолого-педагогических тренингов. В статье рассматривается вопрос формирования коммуникативной компетентности педагогов в условиях компетентностной парадигмы образования и развития инклюзивного образования. Приводится план формирования коммуникативной компетентности у студентов педагогических специальностей.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, коммуникативная компетентность, психолого-педагогический тренинг.*

Abstract. Krivut M. Formation of communicative competence of future teachers in the process of psychological and pedagogical trainings. *In the article the issue of formation of communicative competence of teachers in conditions of competence paradigm of education and development of inclusive education is considered. The plan of formation of communicative competence among students of pedagogical specialties is given.*

Key words: *inclusive education, communicative competence, psychological and pedagogical training.*

Аліна Кушнір

Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

alinagladka@gmail.com

Науковий керівник – Л.С. Шевченко

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сучасна педагогічна сфера перебуває на етапі переосмислення усталених традиційних підходів до організації процесу навчання у вищій школі. Наразі вищим навчальним закладам необхідно готувати викладачів-методистів, науковців, новаторів, справжніх професіоналів і майстрів своєї справи. Вдосконалення рівня професійної компетентності викладача є одним із основних напрямів реформування сучасної освіти. У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) головною метою визначено запровадження інновацій, що відповідає виклику глобалізаційних трансформацій, полікультурних тенденцій у світі [2]. Європеїзація мовної освіти, орієнтація на фундаментальні цінності західної культури та зміни в суспільному житті України потребують якісно вищої підготовки і майбутніх учителів філологічних спеціальностей. Використання інновацій у професійній діяльності учителя-філолога вимагає наявності сформованої інноваційної компетентності [7, с. 5]. Суттєвим є не тільки рівень теоретичних знань і практичних навичок з усіх лінгвістичних і літературознавчих дисциплін, що вивчалися впродовж навчання в університеті, а й уміння працювати в інноваційному освітньому середовищі, що і актуалізує необхідність дослідження даної проблеми.

Вивчення нових інформаційних технологій започатковано в дисертаційних дослідженнях, монографіях вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, загальні питання використання інноваційних технологій висвітлені в працях таких дослідників, як А. Алексюк, І. Богданова, М. Жалдак, Л. Карташова, М. Кларін, Т. Клейман, Т. Койчева, Н. Макарова, В. Монахов, Н. Петрова, Є. Полат, Н. Салівон, О. Скрябін, Р. Тайлер, С. Христочевський. Психолого-педагогічні проблеми навчальної діяльності на основі інноваційних технологій стали в різні часи предметом наукового пошуку багатьох вчених (В. Беспалько, Г. Васяноич, Л. Ващенко, С. Гончаренко, В. Журавський, М. Євтух, В. Кремень, О. Леонтьєв, О. Пехота, О. Семенов, О. Трофимов, А. Фоменко, В. Хомич, О. Шапран). Упровадження інноваційних технологій у професійну підготовку майбутнього вчителя-словесника розкрито у наукових роботах Н. Зарічанської, К. Плиско, О. Семенов, Т. Симоненко, Н. Сороко, В. Воробцової та ін.

Аналіз наукових студій вищезгаданих дослідників дозволяє стверджувати, що інновації в дидактиці співвідносяться не стільки з часовими, скільки з якісними змінами. З цього приводу М. Кларін слушно зауважує: «Поняття “інновації” належать не просто до створення чи розповсюдження нового, але й до таких змін, які носять суттєвий характер, супроводжуються змінами в способах діяльності й стилі мислення» [3, с. 3]. Інноваційне навчання дослідниками трактується «як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі» [1, с. 4]. Його специфіка полягає у відкритості, здатності до передбачення результатів, налаштованість на конструктивні дії в різних ситуаціях.

Головним завданням при вирішенні проблеми підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі є організація спеціальних педагогічних умов та проектування програмно-методичного забезпечення даного процесу в педагогічній системі вищої професійної освіти. У контексті нашого дослідження педагогічні умови – це спеціально створене педагогічне середовище, що сприяє підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі й сукупність засобів, об'єктивних можливостей навчально-виховного процесу, які забезпечують досягнення мети. Організаційно-методичними умовами професійної підготовки майбутнього вчителя на філологічному факультеті вищого навчального закладу є: формування змісту професійної підготовки; управління якістю професійної підготовки відповідно до визначених принципів і функцій управління нелінійними системами; європейська трансферно-накопичувальна система організації навчального процесу [6, с. 81].